

Sarajevo, 30.11.2017.

Zahtjev za hitno adresiranje problema naplate sudskih troškova od žrtava ratnih zločina

Poštovani/e,

Obraćamo Vam se ispred organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom ljudskih prava građana/ki BiH s molbom za adresiranje i rješavanje gorućeg sistemskog problema naplate sudskih troškova od strane žrtava ratnih zločina u Bosni i Hercegovini, na osnovu parničnih postupaka koji su vođeni i vode se vezano za naknadu štete.¹

Žrtve ratnih zločina u BiH se u posljednje vrijeme sve više suočavaju sa veoma problematičnom situacijom u kojoj pojedini sudovi zahtijevaju od preživjelih koji/e su pokrenuli/e parnične postupke za naknadu štete da plate visoke sudske troškove nastale zbog gubitka spora po osnovu odbijanja njihovih tužbenih zahtjeva primjenom zastarnih rokova.

Pri tome je važno napomenuti da su sudovi imali različite stavove po ovom pitanju. U najmanju ruku u Federaciji BiH sudovi su prvobitno godinama dosuđivali naknadu štete žrtvama, koje su pokretali ove postupke vodeći se zvaničnim stavom Vrhovnog suda Federacije BiH iz 2011. godine da se na takve zahtjeve za naknadu štete ne primjenjuju zastarni rokovi. Tek u posljednje dvije do tri godine je došlo do promjene stava Ustavnog suda BiH u pogledu primjene zastarnih rokova u odnosu na tužbe protiv entiteta/države, i posljedično tome masovnog odbijanja tužbi pred svim sudovima, i s tim povezanim zahtjevima za naknadu sudskih troškova. Početku naplate troškova i od strane Pravobranilaštva Federacije BiH pogodio je krajem 2015. godine izmijenjeni Zakon o parničnom postupku Federacije BiH na način da se javnom pravobranilaštvu daje ovlaštenje da naplaćuju troškove prema advokatskoj tarifi.²

S obzirom na njihov ranjivi socijalni status i, u pravilu, veoma tešku finansijsku situaciju, veliki broj preživjelih ratnog seksualnog nasilja, logoraša i drugih ratnih žrtava ne mogu isplatiti ni dio ovakvih troškova bez ugrožavanja svog i egzistencijalnog stanja svoje porodice. Stoga se suočavaju sa problemom pokretanja izvršnih postupaka protiv njih, a što se u praksi ogleda u oduzimanju njihove pokretne imovine ili dijela mjesečnih primanja, ukoliko takva primanja uopšte imaju. Ovaj razvoj situacije je doveo do toga da žrtve, koje najčešće žive na marginama društva i nose u sebi još uvijek duboke

¹ Napomena - dopis je upućen: poslanicima Parlamentarne skupštine BiH, Parlamenta FBiH, Narodne skupštine RS i Skupštine Brčko distrikta BiH; Vijeću ministara BiH; Vladi FBiH; Vladi RS; Vladi Brčko distrikta BiH; Ministarstvu pravde BiH; Ministarstvu pravde FBiH; Ministarstvu pravde RS; Pravosudnoj komisiji Brčko distrikta BiH; Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH; Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine; EU delegaciji u BiH; Misiji OSCE-a u BiH i OHR-u.

² Član 395. - Odredbe o troškovima primjenjuju se i na stranke koje zastupa javno pravobranilaštvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvataju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade advokatu. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br.98/15 od 23.12.2015.godine).

traume iz ratnog perioda prolaze kroz dodatnu retraumatizaciju i kako sami često navode - sada postaju žrtve sistema.

Nakon što je prošle godine pred Evropskim sudom za ljudska prava usvojena presuda Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske, koja adresira slično pitanje s kojim su se suočili aplikanti - takođe žrtve ratnih zločina u ovom predmetu, pojedine sudije u BiH su, primjenom argumentacije iz presude Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske počeli sa odbijanjem zahtjeva za naplatu sudskih troškova od strane ratnih žrtava. U navedenoj presudi, koja je postala pravosnažna u januaru 2017. godine, sud je, naime odlučio da žrtve nakon odbijanja tužbe za naknadu štete, ne trebaju plaćati sudske troškove državi. Smatramo da se argumenti koje je Evropski sud za ljudska prava izložio u ovoj presudi analogno mogu primijeniti i na predmete u BiH koji se tiču zahtjeva za nadoknadu štete.

Nažalost, ovakvi primjeri primjene presude Cindrić i Bešlić u bh. pravosuđu su malobrojni, zbog čega žrtve koje su pokrenule parnične postupke žive u stalnom strahu o ishodu ovog procesa, i implikacijama koje će to imati na njih i njihove porodice.

Napominjemo da su žrtve ratnih zločina sudske postupke prvobitno bile prinuđene pokrenuti zbog nedostatka sistemskog rješenja za osiguranje naknade za pretrpljenu štetu, tj. propusta vlasti da usvoje odgovarajući zakonski okvir. Stoga smatramo da je zaista iz moralnih razloga nedopustivo povrh odbijanja njihovih tužbenih zahtjeva, dodatno zahtijevati od žrtava da oni na kraju budu ti koji plaćaju enormne iznose entitetima i državi koje su tužili, a koji su odgovorni za ogromnu patnju i štetu koja im je pričinjena tokom rata.

Ovakva situacija je posebno lišena svakog opravdanja uzimajući u obzir činjenicu da se nastali troškovi pravobranilaštava entiteta već nadoknađuju iz posebnih budžetskih linija, neovisno o bilo kakvoj naplati dodatnih troškova.

U svjetlu navedenog, i Komesar za ljudska prava Vijeća Evrope je u svom izvještaju o Bosni i Hercegovini³, objavljenom u novembru 2017. godine, izrazio svoju duboku zabrinutost ovim problemom. Istakao je da prema informacijama iz izvještaja Amnesty International-a u nekim slučajevima iznosi zahtijevanih troškova sežu od 6.000 do 10.000 BAM. Podsjetio je na prethodno pomenutu presudu Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj bi *„nametanje znatnog finansijskog tereta nakon zaključenja postupka, poput naloga za plaćanje naknade za zastupanje države prema pravilu „gubitnik plaća” uistinu moglo predstavljati ograničenje prava na sud“*.

U svjetlu svega navedenog **tražimo od Vas da iskoristite sve što je u Vašoj moći kako bi iznašli rješenje ili doprinijeli rješavanju problema** naplate sudskih troškova od velikog broja žrtava ratnih zločina, uključujući putem donošenja odgovarajućih akata kojom će se oni osloboditi ove obaveze.

Hvala Vam unaprijed.

³ Report by Nils Muižnieks, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following his visit to Bosnia and Herzegovina from 12 to 16 June 2017, CommDH(2017)28, 07. Oktobar 2017., tačka 35, dostupan na: <https://rm.coe.int/report-following-the-visit-to-bosnia-and-herzegovina-from-12-to-16-jun/16807642b1>

S poštovanjem,

Potpisnice

Organizacije civilnog društva:	Udruženja žrtava rata:
TRIAL International- ured u BiH Mreža za izgradnju mira Vive Žene Tuzla Fondacija lokalne demokratije Medica Zenica Fondacija Udružene žene Banja Luka Udruženje „Vaša prava BiH“ Udruženje "Snaga žene" Tuzla Udruženje građana "Budućnost" Modriča Udruženje Centar za demokratiju i tranzicionu pravdu Centar informativno-pravne pomoći Zvornik / CIPP Zvornik Forum civilna mirovna služba (forum ZFD) Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) Centar ženskih prava Helsinški parlament građana Banja Luka Sarajevski otvoreni centar Asocijacija za demokratske inicijative Inicijativa mladih za ljudska prava u BiH (YIHR BiH) Fondacija CURE Oštra Nula Udruženje građana "Zašto ne"	Savez udruženja logoraša HNK Hrvatska udruga logoraša Domovinskog rata u BiH Regionalni savez udruženja logoraša regije Banja Luka i pripadajuća udruženja Regionalno udruženje logoraša Višegrad Savez logoraša Zeničko-dobojskog kantona Udruženje logoraša Novi Grad Sarajevo Udruženje/Udruga logoraša općine Travnik Udruženje logoraša Prozor-Rama Udruženje/udruga logoraša općine Vitez Udruga-Udruženje logoraša Brčko Općinsko Udruženje logoraša Sanski Most Udruženje ratnih zarobljenika-logoraša opštine Modriča HULDR BiH Ogranak Vareš Udruženje Prijedorčanki Izvor Udruženje žrtava i svjedoka genocida Udruženje za pomoć žrtvama i preživjelim seksualnog nasilja u ratu Naš Glas Tuzla Udruženje za pomoć žrtvama i preživjelim seksualnog nasilja u ratu „Suze,, Udruženje Istina-Kalinovik 92 Udruženje porodica nestalih općine Ilijaš Udruženje porodica nestalih općine Vogošća

Žene Ženama Agencija za saradnju, edukaciju i razvoj (ACED) Uduženje žena "MOST" Višegrad Hope and Homes for Children	